

PRO DOBROU VĚC – Hra o několika dějstvích a žádném intermezzu

(první dějství)

Na scénu přichází Kamil s jablkem v ruce. Tváří se spokojeně, uvolněně, v pohodě. Stoupá si doprostřed jeviště, usmívá se do publika, zakusuje se do svého jablka. Šťastně přežvykuje, nezdá se, že by se v dohledné době mělo dít něco zajímavého. Náhle upouští jablko, chytá se pod krkem, dává se. Zmítá sebou, zoufale gestikuluje do publika, aby jej někdo přišel praštit do zad. Nakonec se se vši náležitou teatrálností a za barvitého chroptění a hýkání mrtev kácí k zemi.

Na scénu přichází Ďábel, listuje v přehršli svých papírů, stoupá si k mrtvému Kamilovi.

Ďábel: „Pan Záluba?“

Kamil zvedá hlavu, zmateně se rozhlíží. Pak hlavu zase pokládá a pro jistotu je dál mrtvý.

Ďábel: „Pan Kamil Záluba? Nemýlím se?“

Kamil (zvedá hlavu, šeptem): „Promiňte, to mluvíte na mě?“

Ďábel: „Ano, samozřejmě. Teď už můžete vstát.“

Kamil (vstáváje): „Odpusťte mi hloupý dotaz, ale... nebyl jsem teď... jaksi... trochu mrtvý?“

Ďábel (povzbudivě): „Ale vy *jste* mrtvý! Totiž (*vzpamatuje se, přerovnává papíry, aby mu mohl podat ruku, soucítěně*), upřímnou soustrast.“

Kamil (přijímá ruku, ne zrovna nadšen): „Jo. Já si to myslel.“

Ďábel: „Tak se do toho snad rovnou pustíme. Bydliště?“

Kamil (vztekle, zahleděn na svou imaginární mrtvolu): „Víte, tohle je pěkně pitomá smrt, toto! Takhle jsem umřít nechtěl.“

Ďábel (ponořen do spisů): „Nemáte ponětí, jak často tohle slýchávám. Vy jste ateista nebo bez vyznání? A jak se jmenovala vaše matka za svobodna?“

Kamil (pohlédne na Ďábla, stále nerudně): „A vy jste vlastně kdo?“

Ďábel: „Aha, tak. Já jsem samozřejmě ďábel.“

Kamil (překvapeně): „Ďábel?“ (*nedůvěřivě*) „Ďábel. Nevypadáte jako ďábel.“

Ďábel: „Vidíte, a přece. Vzpomenete si, kolik jste měl za svůj život dohromady psů?“

významná, exponovaná chvílka ticha, Kamil se Ďáblu dívá upřeně do očí

Kamil: „A nemáte nějakou legitimaci? Že jste ten ďábel?“

Ďábel (netrpělivě, sám pro sebe): „Bože dobrý, zas jeden takový.“ *přendává si lejstra, něco hledá v kapsách* „Víte, tohle je tak... nedůstojné!“ *vytahuje svoje rohy na gumičce, dává si je na hlavu. Začíná hlasitě deklamovat směrem na Kamila:* „BÍDNÝ LIDSKÝ ČERVE! ZDE PŘICHÁZÍ SE V SÍDLO VYHOŠTĚNCŮ, ZDE PŘICHÁZÍ SE DO VĚČNÉHO BOLU!“ *přerušuje deklamaci, netrpělivě, s krajní nechutí* „atakďále atakďále, etcetera etcetera“ *pokračuje v deklamaci* „NADĚJE ZANECH, KDO SEM UBÍRÁŠ SE! Tak. Spokojený?“

Kamil (krčí se, vyděšen): „Bože, ty jsi vážně ďábel?“

Ďábel: „Výjimečně nešikovná formulace. Ale ano, už jste to pochopil. Vaše zaměstnání?“

Kamil: „A to jako... půjdu do pekla?“

Ďábel: „Obávám se, že už to tak bude.“

Kamil (melodramaticky): „Vaření v kotli?“

Ďábel: „Ano.“

Kamil: „Tlačení ohromných balvanů do kopce?“

Ďábel: „Samozřejmě.“

Kamil (úzkostně): „Každé ráno vyklovaná játra?“

Ďábel: „No jestli chcete...“

Kamil (velmi to prožívá): „Věčné utrpení? Vidlemi do zadnice? Charles Dickens?“

Ďábel: „Tak to vám, myslím, mohu slíbit úplně všechno.“

Kamil (střízlivě): „No tak to jsem v prdeli.“

Ďábel (přistupuje k němu a chytá jej za rameno): „Nyní jste proniknul k samé podstatě věci, gratuluji. Zaměstnání?“

Kamil (ustupuje): „Ale proč? Proč do pekla? Co jsem udělal špatně?“

Ďábel (nemilosrdně, přistupuje ke Kamilovi, který před ním couvá): „Vedl jste špatný život, Kamile Zálubo, nemorální a prostý dobrých skutků. A nyní dokončeme formality, to zdržování pokouší mou trpělivost.“ *téměř výhrůžně* „Zaměstnání?“

Jeden z filosofů (mezi dveřmi): „Nesouhlasí!“

Na scénu jak stádo vbíhají Filosofové. Jakmile je Ďábel spatří, chytá se za kořen nosu, jako by jej náhle jala bolet hlava.

Jeden filosofů: „Tohle je všechno úplně špatně!“

Jeden filosofů: „A navíc to není správně!“

Jeden filosofů: „Ale především to vůbec nesouhlasí!“

Filosofové se naskládají na hromadu, z každé strany trčí jeden. Kamil se na ně vyděšeně dívá.

Kamil: „Tohle jsou démoni pekelní?“

Ďábel (s odporem): „Hůř. To jsou filosofové. Celé to tady zamořili; každý den sem chodí další a další! Museli jsme tu kvůli nim otevřít extra kruh.“

Jeden z filosofů (filosofové mluví rychle, téměř se překřikují): „Konstatuji, že celý pekelný systém obsahuje množství alarmujících chyb!“

Jeden filosofů: „Všechny výchozí předpoklady jsou špatně formulovány a nedávají dobrý smysl!“

Jeden filosofů: „Pravidla jsou vágně stanovena, jsou temná a připouštějí různé interpretace!“

Ďábel: „Už zase! To je pořád dokola!“

Jeden z filosofů (jedním dechem): „Zde ubohý Kamil, známý též jako Záluba, je hodnocen podle kritérií, která nikdy nebyla přesvědčivě definována!“

Jeden z filosofů (jedním dechem): „A přitom výchozí premisou má být svobodná vůle! Zde Záluba, známý jako Kamil, však nikdy nebyl informován, mezi čím má a může volit!“

Jeden z filosofů (jedním dechem): „Ani s jakým cílem! Jeho skutky jsou pak ad libitum souzeny stranou, která má zjištný zájem na neprospěchu Záluby Kamila!“

Všichni filosofové (v extatickém vzteku): „A to není fér!“

Ďábel (unaveně): „Deset. Deset jednoduchých pravidel, většinou jedno jediné slovo. Vždyť by je pochopil i imbecil! Ona byla napsána, aby je pochopil i imbecil! Jaké vágně formulováno?“

Jeden z filosofů: „Trváme na tom, že Kamil řečený Záluba nemůže být prohlášen za špatného, dokud se neudělá pořádek v tom, co to dobré a špatné vlastně znamená!“

Jeden z filosofů: „Necht' je stanoven hodnotový žebříček, a podle něj ať je případ reevaluován!“

Jeden z filosofů: „Pak se uvidí, zda měl vážně něco za lubem!“

Ďábel (kategoricky): „Ne. Nic takového. To by nešlo.“

Kamil (vpadne do toho): „Ale oni mají pravdu! Vždyť já jsem nic neudělal! Ani dobrýho, ani špatnýho! Zatraceně, sotva jsem vběhnul na jeviště, udusil jsem se jabkem!“

Đábel: „A co po mně vlastně chcete?“

Jeden z filosofů: „Jasná a zřetelná pravidla!“

Jeden z filosofů: „Příležitost je aplikovat!“

Jeden z filosofů (předstoupí před publikum a chytne se za srdce, pateticky): „Spravedlnost!“ *vrací se na hromadu.*

Jeden z filosofů: „To, co po vás chceme, pane Satan, je možnost poznat správnou etickou te-órii dřív než post mortem!“

Đábel (posměšně): „A jaká by to měla být, ta správná etická te-órie?“

Všichni filosofové sebou trhnou, každý na jinou stranu, a nadšeně vzdechnou, přesně na tohle čekali.

Jeden z filosofů (vítězoslavně): „Na to existuje víc, než jeden názor.“

Đábel (chytne se za hlavu, zoufale): „Já blbec! Zase sem jim na to skočil!“

Jeden z filosofů: „Necht' započne invocace!“

*Filosofové se seřadí, započinou s bakchickým tancem a odřikáváním recitálů v prasečí latině, nejlépe nějakou variací na citát *Ne invocos expellere non possis*. Jeden z filosofů stojí v popředí a představuje postupně všechny duchy etických teorií, kteří přitom přibíhají na jeviště.*

Jeden z filosofů: „Podle první z nich je dobro do světa vetkáno! Vyplývá z povahy kosmu a vede k němu jen jedna cesta, vydlážděná od počátku stvoření. Je to cesta Reála, ducha realismu.“

Při filosofově vyvolávání se na scénu u vytržení přirítí Reál, vzpíná ruce, přechází sem a tam a vzývá svoji loutku. Nakonec se postaví po Kamilově pravici a nabízí mu loutku, kterou Kamil zdvořile odmítá. Đábel netrpělivě čeká v koutě jeviště a distancuje se od všeho dění.

Jeden z filosofů: „Podle jiné, dobrým být jest dobře se mít a všechno dobré je zde v našem světě na dosah. Známe to jako příjemné. Známe to jako žádoucí. Známe to jako vzrušující volání našich počitků! Takový je Naturál, duch naturalismu!“

Při filosofově vyvolávání na scénu ladně přiskáče Naturál, dělá koketní gesta do publika, svůdně se obtáčí kolem Kamila, nakonec si mu lehne pod nohy.

Jeden z filosofů: „Další te-orie říká, že dobro straší lidem v hlavě! Co na tom, co se dělá, hlavně, když z toho nakonec každý bude něco mít! Dobro, to je nástroj užitku, jímž účel světlí prostředky. Hle Pragmála, ducha utilitarismu!“

Při filosofově vyvolávání na scénu sebejistým krokem vkráčí Pragmál. Zatímco je představován, přechází pyšně po jevišti a distingovaně se uklání. Nakonec Kamilovi manažersky zatřese rukou a stoupne si po jeho levici.

Jeden z filosofů: „A konečně, podle poslední není něco prostě dobré a prostě špatné, protože i dobré je někdy špatné a špatné je zase jindy dobré. Dobro, to je dneska tady a onde zítra, nikdo ho nechytí. Přivítejme sestry Reláty, duchy relativismu.“

Při filosofově vyvolávání na scénu přichází Reláty. Když jedna jde doleva, druhá jde doprava, když jedna stojí, druhá se uklání. Nakonec si Kamilovi stoupnou za záda a každá mu položí ruce na jedno rameno.

Jeden z filosofů: „Duchové byli povoláni, invocace je u konce! Kterému z nich Kamil světlí svoji duši? Podle kterého chce být posuzován?“ *dramaticky ukáže na Kamila*

Kamil (nadšeně): „Páni! Můžete to udělat ještě jednou?“

Ďábel: „Tak dost! Už jste s tou šaškárnou skončili?“

Jeden z filosofů: „Šaškárna jest dokonána!“ *vrací se zpět mezi ostatní, opět vytvoří kompaktní hromadu*

Kamil (vymaňuje se ze sevření duchů): „A co bude teď?“

Ďábel: „Vrátím vás na chvíli zpátky. To bude vaše příležitost dokázat, že sem nepatříte. Nedovedete si představit, jaký nepořádek mi to udělá v papírech...“ *podívá se na filosofy* „ale kdybych odmítnul, tak mi tady udělají peklo.“ *filosofové souhlasně přikývují*

Kamil (s nadějí): „A kolik času budu mít? Sedm let?“

Ďábel: „Hodinu.“

Kamil: „Rok?“

Ďábel: „Hodinu.“

Kamil: „Den?“

Ďábel (netrpělivě): „Hodinu, pane Zálubo. Je to ta hodina.“

Kamil: „To je málo, s tím nesouhlasím!“

Jeden z filosofů: „S tím souhlasíme!“

Jeden z filosofů: „Zcela adekvátní nabídka!“

Jeden z filosofů: „Velmi přiměřené!“

Kamil: „Ale kolik dobrých skutků můžu stihnout za jednu hodinu?“

Ďábel: „Nebojte se, příležitostí se vám dostane víc než dost. Duchové půjdou s vámi jako poradci; nechci slyšet už žádné další výmluvy, že jste nebyl informován.“

Kamil: „Ale...“

Ďábel (přerušuje): „Uvidíme se brzy, pane Zálubo.“ *k filosofům* „A vy se vraťte zpátky do nejhlubších hlubin, kam patříte.“

Ďábel zažene filosofy z jeviště, sám odchází. Kamil za nimi udělá ještě pár kroků. Duchové jej pomalu sledují. Když se k nim otočí, vrhnou se na něj a zcela jej zaskládají. První dějství končí.